

KAZUO ISHIGURO

„Dost zvláštní,“ pronesl nakonec, „co tvůj přítel říká.“
„Jo? A copak?“ Syn k němu od novin ani nevrhlhl.

„To, že on a jeho žena volili každý jinou stranu. Před pár lety by něco podobného bylo nemyšlitelné.“

„Nepochybně.“

„Dost zvláštní, co se teď děje. Takto se zřejmě projevuje ta demokracie.“ Tchán si povzdechl. „Tyhle výmoženosti, které jsme tak nadšeně převzali od Američanů, nejsou vždycky zrovna nejpovedenější.“

„Ne, to tedy opravdu nejsou.“

„Kdo by si to pomyslel. Manžel a manželka volí každý jinou stranu. Už je to s námi asi hodně špatné, když se člověk nemůže na manželku v takových věcech spolehnout.“

Džiró nespustil oči ze stránek. „Ano, je to politováníhodné,“ dodal.

„Ženám je dneska veškerá loajalita cizí. Dělalí si, co se jim zachce, volí jiné strany, jak se jim zamane. Podle toho to teď v Japonsku vypadá. Ve jménu demokracie náród zanedbává své povinnosti.“

Manžel spěšně pohlédl na otce a vzápětí se sklonil k novinám. „Máš zaručeně úpřnou pravdu,“ přítkyvoval. „Ale rozhodně nelze všechno, co máme od Američanů, jenom zadržovat.“

„Američané nikdy nepochopili, jak to v Japonsku chodí. Ani na veřejnou nepochopili. U nich doma se to možná osvědčilo, jenže v Japonsku to chodí jinak. Úplně jinak.“ Pan Ogata znovu mocně vzdychl. „Poslušnost a loajalita, to jsou hodnoty, které tuhle zemi sjednocovaly. Snad to zní nadnesené, ale je to tak. Lidé byli vázáni smyslem pro povinnost. Povinností k rodině, k nadřizeným, k vlasti. Místo toho teď máme plnou pusou demokracie. Ohánějí se jí všichni, i když se chovají jako sobci a rádi by na své závazky zapoměli.“

„Ano, jistě. Máš pravdu.“ Džiró zívá a podrpal se na tváři.

„Jen si vezmi, jak to proměnilo například moji profesi. Společali jsme se na systém, který jsme léta vytvářeli a zdokonalovali. Pak přišli Američané a všechno bez mknutí oka převrátili vzhůru nohama. Rozhodli, že naše školy budou jako ty americké, že se naše děti budou učit, co se učí děti v Americe. A Japonci to ještě uvítali. Uvítali to s pusou plnou demokracie.“ Kroutil nad tím hlavou. „Řada dobrých věcí v našem školství přišla vniveč.“

„Ano, bezesporu máš z velké části pravdu,“ pronesl syn a vzhlédl k němu ještě jednou. „Jenže ani starý systém nebyl bez chyby, ať už ve školství, nebo v jiných oblastech.“

„Co to říkáš, Džiró? To jsi někde četl?“

„Vyslovil jsem svůj názor.“

„To sis přečetl v těch svých novinách? Celý život jsem zasvětil vzdělávání mladé generace. A pak jsem musel přihlížet tomu, jak Američané všechno boří. Je dost zvláštní, co se teď v japonských školách děje, k čemu jsou děti vedeny a co se jim trpí. Zvláštní. Navíc spousta věcí se z osnov vypouští. Věřil bys, že děti teď vycházejí ze školy bez sebemenších znalostí o dějinách své vlasti?“

„Připouštím, že je to škoda. Přesto si vzpomínám, že jsme se učili všemožné zbytečnosti. Například o tom, jak božové stvořili Japonsko. Nebo že jsme vyvoleny a nadřazený národ. Celou učebnici jsme se museli biflovat nazpaměť. V určitých ohledech jsme snad o tolik nepřišli.“

„Ale Džiró, takhle šmahem se to přece odsoudit nedá. Zjevně nechápeš, jaký to mělo smysl. Není to zdaleka tak jednoduché, jak si představuješ. Zasvětili jsme život tomu, abychom zajistili, že se skutečné hodnoty budou předávat z generace na generaci, že si děti osvojí správný

vztah k vlasti i ke svým bližním. V Japonsku kdysi vládl národní duch, který nás všechny spojoval. Zkus se vžít do toho, jaké je to být dnešním chlapcem. Ve škole mu nevěšpějí žádné hodnoty – snad vyjma toho, že si má sobecky vymáhat vše, co od života žádá. Přejde domů a rodiče se hádají, protože matka odmítá volit otcovu stranu. Takhle to teď s námi vypadá.“

„Já tě chápu. Ale nezlob se, tati, musím už jít na kutě.“

„Dělalí jsme, co jsme mohli – lidé jako Endó a já. Snažili jsme se rozvíjet to, co v Japonsku za něco stálo. Hodně dobrého bylo zničeno.“

„Je to nanejvýš politováníhodné,“ dodal manžel a zvedl se. „Promiň, tati, ale jdu spát. Zítřka mě čeká další penný den.“

Pan Ogata se na syna podíval poněkud překvapeně. „No to dá rozum. Měl bych být ohleduplnější a nezdržovat tě.“ Mírně se uklonil.

„Ale vůbec ne. Mrzí mě, že už si nemůžeme povídat, ale vážně bych se měl trochu vyspat.“

„To rozhodně.“

Džiró popřál otci dobrou noc a odešel. Pan Ogata ještě chvíli zíral na dveře, za nimiž syn zmizel, snad v očekávání, že ještě změní názor. Posléze se ztroušeně obrátil ke mně.

„Neuvědomil jsem si, že už je tak pozdě,“ hlesl. „Nechtěl jsem ho zdržovat.“